

מערך שיעור בנושא קריינות – דיקציה ואינטונציה.

כתב וערך: רפי קוזאק – קריית החינוך ע"ש דוד בן גוריון בעמק חפר.

קהל יעד: תלמידי מגמת תקשורת – ניו מדיה

משך השיעור: 90 דקות

מטרות השיעור:

1. הכרת 2 עקרונות חשובים בקריינות נכונה: דיקציה ואינטונציה.
2. תרגול לקראת הקלטת טקסטים לפודקאסט.
3. פיתוח מיומנויות קריאה, עריכת טקסט לפני הקריאה, שליטה בקול האישי.

מהלך השיעור:

1. מבוא (10 דקות)
 - הצגת נושא השיעור ומטרותיו.
 - דיון קצר על חשיבות הדיקציה והאינטונציה.
 2. הסבר מה היא דיקציה 30 דק'
 - הסבר על חשיבות הגייה נכונה
 - הדגמה: מתוך טקסט מצורף
 - תרגול: לתלמידים מתוך טקסט מצורף.
 3. הסבר מה היא אינטונציה 30 דק'
 - הסבר על חשיבות דיבור בטון הנכון.
 - הצגת סימנים שונים על גבי טקסט המסעיים לאינטונציה נכונה.
 - הדגמה: מתוך טקסט מצורף
 - תרגול: לתלמידים מתוך טקסט מצורף.
 4. הקלטת קטעי הקריינות ולמידה מתוך האזנה לתוצרי התלמידים.
- חלק א' מהי דיקציה ומה היא אינטונציה ומדוע זה חשוב?**
- נשאל את התלמידים האם הם מכירים את המושגים ונקיים דיון סביב השאלה.

חלק ב' דיקציה

דיקציה משמעותה חיתוך הדיבור והגייה ברורה של מילים, כאשר מישהו מדבר בצורה ברורה, יש לו דיקציה טובה ולהיפך, כאשר מישהו מדבר באופן לא ברור זה בדרך כלל נובע מחוסר דיקציה.

זה נובע ברוב המקרים מעצלנות שרירי הפה (במיוחד הלשון). כתוצאה מכך הדיבור נהיה פחות ברור ויכולת ההבנה בין אנשים נפגעת.

תרגילים מסוימים יאפשרו לקריין בסופו של דבר לשחרר את שרירי הפה, בעזרת תרגול ממושך.

ניתן לצפות בסרטון המצורף ולתרגל עם התלמידים בכיתה:

<https://www.youtube.com/watch?v=o-yNOPWoaJA>

דבר נוסף בקריינות היא הגייה נכונה של מילים. במידה ולא מכירים מילים מסוימות צריך לגשת לאינטרנט ולראות כיצד יש להגות אותן. אותו דבר לגבי שמות.

ניתן לתלמידים את המשפטים המצורפים בנספח 1 ונבקש מהם לקרוא אותם מול הכיתה.

לאחר שתרגלו את המשפטים (ובטוח היה גם מצחיק) – נחלק להם את הטקסט המצורף בנספח 2 ונבקש מהם לקרוא אותו לעצמם ולהכין את עצמם להקלטה. (ישנן מילים מורכבות כך שיצטרכו לדעת להגות אותן נכון ולנקד). יש לעודד אותם לעשות כך.

חלק ג' – אינטונציה

מהי אינטונציה?

אינטונציה היא המוזיקה של הקול שלנו כאשר אנחנו מדברים, אינטונציה יכולה להפוך שאלה להצהרה וההפך, אינטונציה תשקף את הרגשתינו על הנאמר.

כמובן שאין אפשרות לשלוט לחלוטין בגוון הקול שלנו. כל אחד מאתנו שולט רק עד גבול מסוים במנעד קולו.

אז מה הסוד?

לדבר אל הקהל כאילו מדברים אל חבר, כאילו מספרים לו סיפור נפלא ברגע שניישם זאת הסיכוי לדבר מונוטונית יקטן. צריך להתאים את ההנגנה של הקול שלנו לסוג הטקסט. לא נדבר בקול שמח כשמדובר בטקסט עצוב ולהפך. צריך לשמור על קצב דיבור של לא יותר מ 2 מילים לשנייה.

מראים לתלמידים את הסרטון הבא ומתרגלים את המשפטים איתם בעברית.

<https://www.youtube.com/watch?v=3ZrUJoBkByo>

בעת הכנת הטקסט לקריאה יש לסמן על גבי הטקסט בסימנים מוסכמים מקומות בהם צריך הפסקה קטנה, מילים אותן יש לקרוא ברצף ללא הפסקה, להקפיד על סימני שאלה וסימני הקריאה.

דוגמה לסימנים מוסכמים –

ג- סימן שאלה הפוך בתחילת משפט – מכין אותנו לזה שהמשפט שאנחנו עומדים לקרוא יסתיים בסימן שאלה.

/ - שמים כשיש צורך בהפסקה קצרה.

// - כשיש צורך בהסקה ארוכה יותר.

קשת שמים מעל צמד או מספר מילים שיש לקרוא ברצף בלי הפסקה בניהן.

ניתן לחשוב עם התלמידים על עוד סימנים ומצבים בהם יש לסמן על הטקסט. **סימנים אלו אינם מחייבים. אפשר למצוא סימנים אחרים כל עוד יודעים את משמעותם ומתייחסים אליהם בזמן קריאת הטקסט.**

לאחר שעברנו עם התלמידים על חשיבות ההנגנה של הקול והסימנים השונים, מתרגלים איתם את הטקסטים בנספח 3. נותנים להם לקרוא את הטקסט קריאה ראשונית ואז בודקים איתם איזה סוג טקסט זה. (שמח, עצוב, מידעי וכו'). מקיימים סיעור מוחות ונותנים להם לסמן סימנים על הטקסט לפי איך שהם חושבים שצריך לקרוא. לאחר מכן נותנים לפי התור לקרוא מול שאר התלמידים ומקליטים. משמיעים את ההקלטות בכיתה וממשיכים.

- גִּן גִּדֵּל דָּגָן בָּגָן, דָּגָן גִּדֹּל גִּדֵּל בָּגָן.
- "סוס זה"ל אציל זהל זהלה צלולה לצלילי צוללת ההצלה הצצה לה מצללי המצולות צולעת."
- לא מן הנמנע שאני נמנה עם הנמנעים מן הנמנעות
- "שָׁרָה שָׁרָה שִׁיר שְׁמַח, שִׁיר שְׁמַח שָׁרָה שָׁרָה."
- "נָחַשׁ נָשָׁךְ נָחָשׁ. הַנָּחָשׁ שֶׁנָּחַשׁ נָשָׁכוֹ, נָחוּשׁ לְנִשְׁךְ הַנָּחָשׁ שֶׁנָּשָׁךְ אוֹתוֹ."
- "סָשָׂה שִׁסְעַע שִׁנְיֹו בְּשִׁסְקָה שִׁסְעֵי שִׁשָּׂה שִׁסְעֵי."
- "גַּל הָעֵצִים לְגַל מְגַלְגַל גָּמֵל לְגָמֵל בְּמַגָּל וּבְגַלְגָּל."
- "לוֹ לֹו הִלְלִין לֹא יִלּוּן בְּלוֹל, לוֹאֵי יִלְלֵל לְיִלְהָ-לְיִלְהָ."
- "מִי מְנַע מִמֶּנּוּ לְמַלְמֵל מְלִים?"
- "הם לא מהמ"מים המהממים והמהמתמהמים, הן מהמ"מיות המהממות ההמומות והמתמהמהות."
- "אני טיאטאתי את התא, תטאטא אתה עתה את התא."
- "כמה חול יכול החול לאכול בכל ימות החול אם בכלל יכול החול לאכול חול בימות החול?"
- "אנחנו לא מהמהמרים הממהרים מההרים המוארים, אנחנו מהמהמרות הממהרות מהמערות המוארות."
- "כשישים כושים קשישים שקשקו כשקוששו קשים קשים לשקים מקושקים."
- "סשה שם שום בסושי, שום בסושי סשה שם."
- "שוּעַל שָׂאֵל עַל מְשַׁעוֹל לְשֹׂאֵל."
- "הקשת קישטה בשקט את השוקת הכתושה מקטיושה."
- "אני לא מהממהרים מההרים אני מהממהרות מהמערות."
- "חתן חיתל חתול קטן חתול קטן הלך לגן."

נספח 2

פופוקטפטל מוכר גם בכינויים **אל פופו** ו**דון גויו**, הוא הר געש פעיל והפסגה השנייה בגובהה במקסיקו לאחר פסגת פיקו דה אוריסאבה (5,601 מ'). מקור השם פופוקטפטל הוא בשפת נאוואטל אחת משפות האצטקים): "פופוקה" פירושו "הוא מעשן" ואילו "טפטל" הוא "הר" ומכאן שמו: "ההר המעשן". פופוקטפטל מחובר ברכס אוכף, בשם פאסו דה קורטס להר הגעש איצטקיהואטל השוכן מצפונו.

במיתולוגיה האצטקית פופוקטפטל היה לוחם שאהב את איצטקיהואטל. אביה של איצטקיהואטל שלח אותו לקרב בווחאק (אזור במקסיקו) והבטיח כי יוכל לשאת את בתו לאישה לכשישוב (דבר שאביה של איצטקיהואטל הניח כי לא יקרה). לאיצטקיהואטל נאמר כי אהובה מת וכאשר שמעה זאת, מתה מצער. כאשר שב מן הקרב ושמע על גורל אהובתו, אף פופוקטפטל מת מצער. האלים כיסו אותם בשלג והפכו אותם להרים. הר איצטקיהואטל נקרא "האישה הנמה" כיוון שצלליתו דומה לדמות אישה השוכבת על גבה. פופוקטפטל, לעומת זאת, ממטיר אש על הארץ בזעם אדיר על אובדן אהובתו.

סיפור שונה מסופר על ידי תושבי טטלסינגו מורלס, דוברי נהואטל. לפי סיפור זה איצטקיהואטל הייתה אשתו של פופו, אבל נבדו דה טולוקה (ההר הרביעי בגובהו במקסיקו) רצה אותה ולכן הוא ופופו זרקו אבנים האחד על משנהו. כך נוצר רכס הרי הרוקי של יבשת צפון אמריקה וטבעת האש החוצה את מקסיקו. לבסוף, פופו בהתקף זעם, זרק על נברו דה טולוקה גוש קרח ענק וערף את ראשו. זו הסיבה שפסגתו של נברו דה טולוקה שטוחה, עם כתפיים רחבות וללא ראש. נראה שאגדה זו משמרת זיכרון של התפרצויות עצומות של פופו.

נספח 3

אתה יודע כמה ימי זיכרון יש למשפחה כזאת בשנה?

יום הזיכרון של המדינה, ויום הזיכרון של החטיבה, ויום הזיכרון של היחידה, ושל הפיקוד
ושל בית הספר ושל הכפר, שלא נשתעמם אפילו רגע.

והימי זיכרון שלי, מה אתם?

היום שהוא נולד, והיום שהוא נפל, והיום שראיתי אותו בפעם האחרונה?

ומה עם רגע הזיכרון כשאתה עובר על יד עץ שהוא נפל ממנו כשהיה בן שש?

והדקה דומייה כשאתה רואה ברחוב מישהו שלמד אתו בכיתה אחת,

ושניית זיכרון בגלל מישהו בלונדיני כמוהו?

והמקומות?

כמה שזה נדוש וכמה שזה נורא.

זה לא רק הקבר, זה גם האנדרטה של הכפר, והאנדרטה של החטיבה, והאנדרטה של
הפיקוד, וגלעד פה וגלעד שם והלוח זיכרון בבית הספר.

וחוץ מזה יש המקום ששם הוא נהרג, שבארץ הזאת זה אף פעם לא רחוק יותר מדי
מהבית, והמקום שלו ליד השולחן, וכשעורכים את השולחן אתה תמיד חושב אם לשים גם
את הצלחת שלו.

וכששואלים אותך במשרד ממשלתי כמה ילדים יש לך? מה לענות?

שניים או שלושה?..."

מאיר שלו מתוך הספר "עשו"